

**DOUĂ DOCUMENTE INEDITE DIN ARHIVA ARHIEPISCOPIEI VADULUI,
FELEACULUI ȘI CLUJULUI REFERITOARE LA VIAȚA ȘI ACTIVITATEA
PĂRINTELUI GAVRIL BURZO**

VASILE ROJNEAC

**Abstract: Two Unpublished Documents from the Archives
of the Archdiocese of Vad, Feleac and Cluj on the Life and
Work of Father Burzo Gavril**

In the present research we want to highlight some aspects regarding the life and activity of Father Burzo Gavril, based on two documents recently discovered in the Archdiocese of Vad, Feleac and Cluj Archives, in 2021, which we will reproduce and analyze here. The two documents that we have mentioned contribute essentially to the biography and the missionary-pastoral and administrative activity of this worthy priest, who suffered in communist prisons, while at the end of our research, we will attach the originals signed by Father Burzo Gavril.

Keywords: *Father Burzo Gavril, Archives of the Archdiocese of Cluj, documents: Biographical data, Activity report*

Sfântul Apostol Pavel, în Epistola către Evrei, ne pune la suflet următorul îndemn părintesc: „*Aduceți-vă aminte de mai-marii voștri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare aminte cum și-au încheiat viața și urmați-le credința*” (Evrei 13, 7). Acestea au fost cuvintele care mi-au răsunat în minte când am descoperit, întâmplător, în cursul anului 2021, în Arhiva Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, două documente inedite despre Părintele Gavril Burzo, un preot vrednic din Biserica Ortodoxă Română și, în același timp, unul dintre cei mulți care au pățimit pentru credința în Domnul nostru Iisus Hristos în închisorile comuniste din Republica Populară Română, în perioada 1959-1964.

În condițiile în care dosarul personal al acestui părinte, nu cunoaștem din ce motive, nu se mai regăsește în Arhiva Arhiepiscopiei Clujului, bucu-

ria descoperirii acestor documente a fost nespus de mare și am procedat imediat la inventarierea lor¹.

Documentele la care facem referire și anume: *Date biografice* sau *Autobiografie* (1 filă dactilografiată și semnată olograf) și un *Raport de activitate* (3 file dactilografiate și semnate olograf) sunt deosebit de importante pentru istoriografia bisericească din Transilvania și datează din 15 noiembrie 1979, când părintele Burzo Gavril era preot paroh la Parohia Recea Cristur din Protopopiatul Dej.

Alături de propria autobiografie intitulată *Arhimandritul Gavriil Burzo: viața și activitatea*, apărută la Baia Mare, la Editura Ceconii, în anul 2011, însumând 254 de pagini, dar și de alte surse, precum: o biografie alcătuită de Dl C. S. Dr. Emanuil Ineoan și publicată în lucrarea *Preoți din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului în temnițele comuniste* (2017)², un articol sub-

¹ Practic, am întocmit un dosar personal părintelui Burzo Gavril în care am depus toate documentele descoperite – *Date biografice* și *Raportul de activitate*. Dosarul personal al Părintelui Burzo Gavril a fost inventariat și integrat în *Fondul Dosarele preoților*, având ca și cotă de identificare indicativul: B3.

² „S-a născut în anul 1939 în localitatea Suci de Sus, Maramureș. A fost arestat în septembrie 1958 la vârsta de 19 ani, pe când urma cursurile Seminarului Ortodox din Cluj. Despre motivul arestării, părintele Burzo mărturisește: «Vina noastră a fost una singură, ne-am încăpățânat să facem o mănăstire, de fapt să-l spriinim pe un părinte la ridicarea unei mănăstiri». Este vorba de susținerea părintelui profesor Florea Mureșanu, fost protopop al Clujului, care în timp ce era paroh la Suci începuse să construiască un schit de maici în cătunul Breaza din apropiere. Ca urmare a demersurilor sale, părintele Mureșanu a fost arestat, iar Gavril Burzo ca tânăr seminarist și uce-nic al părintelui a redactat în numele sucenilor un memoriu cu 454 de semnături în care se solicita eliberarea lui. Era în ziua de 17 august 1958. Reacția autorităților a fost promptă: pe 23 septembrie tânărul Gavril Burzo a fost arestat împreună cu bunicul său și cu cantorul din sat. Familia lui nici nu a știut ce se întâmplase: «Treii ani de zile n-au știut ai mei că-s viu sau mort! Mama a plecat la Gheorghiu-Dej pe jos. Și a ajuns până-n Dej. Și o vede un profesor din Suci de Jos: «Tu, Valerica, unde mergi?» «Mă duc la Gheorghiu Dej!» «Tu, țărancă, mergi la Gheorghiu-Dej? Hai la mine, că scriu la Direcția penitenciarelor!» Și a scris: «Eu, Burzo Valeria, am avut un copil care la 19 ani a făcut o cerere pentru un preot... așa, așa... Nu știu de el, dacă viu e ori mort!» Era cam la doi ani jumătate după ce m-au arestat. Și după zece zile, primește o scrisoare, o carte poștală bătută la mașină: «Cel în cauză este în viață». Dar n-a știut unde sunt. A știut despre mine că n-am murit». Judecat în același lot cu părintele Florea Mureșan, Gavril Burzo a fost condamnat la 6 ani de închisoare pentru crimă de uneltire împotriva ordinii sociale, pe data de 17 aprilie 1959. A fost încarcerat la Satu Mare, Gherla, Jilava, petrecând totodată patru ani și jumătate la Fetești, în Deltă. Experiența carcerală de șase ani este astfel rezumată de părintele Gavriil Burzo: «Noi am fost închiși, domnule, acolo, dar cu gândul eram liberi!». În pușcărie a profitat de ambianța intelectuală din celula pe care o împărțea cu prințul Ghica, profesorul Musceleanu și alții: «Îmi amintesc că pe gamela din care mâncam, cu grunjeala de pe baracă, cu var sau cu săpun, scriam cuvinte franțuzești. După ce îl plictiseam pe prințul Ghica cu franceza, mergeam la profesorul Musceleanu. Aveam 21 de ani atunci, sclipea mintea mea! Am învățat acolo rugăciuni pe de rost, acatiste». După ieșirea din închisoare în 1964 își continuă studiile teologice, absolvind Facultatea de Teologie din Sibiu. Este hirotomit preot celib în satul Dârja (Cluj), apoi Recea Cristur (Cluj). Din 1987 este slujitor în satul natal, Suci de Sus. În 1991 este tuns în monahism și începe construcția unei mănăstiri pe locul unde părintele martir Florea Mureșan o zidise pe a sa. În prezent este preotul și duhovnicul acestei mănăstiri din Breaza, Maramureș, ce poartă hramul Sfintei Treimi». GRIGORIE BENEĂ (COORD.), ANDREEA INEOAN, EMANUIL INEOAN, ANDREEA OPRIȘ, ADRIAN NICOLAE PETCU,

stanțial publicat în cotidianul independent *Graiul Maramureșului* din 13 noiembrie 2018 de către Dl. Anton Petruț³ și fără să uităm de importantul *Simpozion de Studii Martirologice* care a avut loc la Alba Iulia în 16 martie 2018⁴, aceste două documente vin să întregască și să completeze elementele biografice ale Părintelui Burzo Gavril.

DORIN SAS, DRAGOȘ URSU, *Preoți din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului în temnițele comuniste*, Cluj-Napoca, Editura Renașterea/Memorialul Gherla, 2017, pp. 143-144.

³ „Azi, 13 noiembrie 2018, la Mănăstirea „Breaza” din comuna Suci de Sus, arhimandritul Gavriil Burzo va fi aniversat de două ori, precuvioșia sa împlinește vârsta de 80 de ani și 53 de ani de când a fost hirotonit ca preot. A văzut lumina zilei la 13 noiembrie 1938, în această comună de sub Muntele Țiblaș. După clasele primare, a urmat cursurile Școlii medii mixte din Tg. Lăpuș, echivalentă cu liceul. La absolvirea clasei a VIII-a, s-a transferat la Școala de cîntăreți bisericești și Seminarul Teologic din Cluj-Napoca. Preotul din sat, părintele Florea Mureșanu, i-a făcut o recomandare către conducerea școlii, pentru a intra în anul II, urmînd să dea examene la materiile strict religioase. În vara anului 1958, preotul din satul său a fost arestat – pe motiv că a construit în comună o mănăstire, fără aprobarea organelor comuniste. Gavriil Burzo a inițiat un memoriu în favoarea preotului Mureșanu, semnat de 450 de credincioși și adresat Episcopului Teofil de la Cluj-Napoca, să intervină în apărarea lui Florea Mureșanu, dar în 1958 a fost arestat și Gavriil Burzo, împreună cu bunicul său, Ioan Chindriș, și cu cîrstnicul Gavriil Ciceu. La 17 aprilie 1959, a fost condamnat la 6 ani de închisoare și dus de la penitenciarul Gherla în Delta, la muncă forțată, la Colonia „Grădina”, unde a muncit zi lumină pînă în 1964, cînd a fost eliberat. A urmat cursurile anului V de Seminar la Cluj și Institutul Teologic de grad universitar de la Sibiu. A fost hirotonit preot pentru parohia Țirja din județul Cluj. După 3 ani și 6 luni, a fost transferat la parohia Recea Cristur, județul Cluj, unde a păstorit timp de 18 ani, iar din 1987 a devenit preot paroh în comuna natală, Suci de Sus. După Revoluția din 1989, cu ajutorul sătenilor, a construit o mănăstire la marginea satului, pe locul celei incendiate de comuniști, pe care o ridicase părintele Florea Mureșanu. La 1 martie 1998, a fost numit, la cerere, duhovnic în mănăstirea construită din inițiativa sa. După 2001, la propunerea Înaltpreasfințitului Justinian, a fost numit arhimandrit. Părintele ne spune: «Am căutat să slujesc totdeauna corect și plăcut, cu frică de Dumnezeu și credință tare. Tot ce am realizat aici s-a datorat dragostei pentru Sfînta Biserică și pentru credincioșii ei». La ceas de sărbătoare, îl rugăm pe Mîntuitorul Hristos să-i dea părintelui Gavriil Burzo binecuvîntările Sale, pentru ca și de acum înainte, cu smerenie și dăruire, să slujească în sfînta Mănăstire „Breaza”, spre mîntuirea credincioșilor. La mulți ani!» ANTON PETRUȚ, *Arhimandritul Gavriil Burzo, la 80 de ani*: <http://www.graiul.ro/2018/11/13/arhimandritul-gavriil-burzo-la-80-de-ani/> (27 aprilie 2023).

⁴ „În cadrul simpozionului, au luat cuvîntul invitați de renume printre care prof. univ. dr. Adrian Oprescu, Claudiu Târziu, Adrian Nicolae Petcu, Răzvan Codrescu, Elena Moise Solunca, pr. lect. univ. dr. Ovidiu Panaite, diac. asist. univ. dr. Răzvan Brudiu, drd. Emanuil Ineoan. Maramureșul a avut un reprezentant de seamă la acest eveniment. Cu binecuvîntarea PS Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmăruului, arhimandritul Gavriil Burzo, duhovnicul mănăstirii Breaza, a participat la eveniment însoțit de două maici ținînd o adevărată lecție de istorie și de viață participanților. Părintele Burzo s-a prezentat simplu: «Cel care vă vorbește este ucenic al părintelui Florea Mureșanu care a fost dus la Canal și după un an și jumătate de chinuri, acolo a promis lui Dumnezeu că dacă scapă cu viață din acel iad va construi o mănăstire», apoi a povestit că: «În 1953, episcopul Nicolae Colan îl numește preot în parohia Suci de Sus unde, după un an de zile găsește în Poiana Brezei un loc frumos unde construiește o mănăstire din lemn, în stil maramureșean, cu ajutorul creștinilor din sat. Această bucurie nu a durat decît 4 ani pentru că după această perioadă a fost arestat în noaptea de 10 spre 11 iunie 1958 și dus cu un sac de cărți în spate, pe Dealul Brezei, pînă la culmea Dealului Boiereni unde îl aștepta mașina verde a Securității. Și dus a fost pentru totdeauna. Dînsul a întemeiat Mănăstirea din lemn pe care au ars-o comuniștii. După eliberarea de sub comunism, cu ajutorul oamenilor s-a construit Mănăstirea Breaza care se vede astăzi, la care vă invit și pe dumneavoastră să veniți a doua zi de Rusalii, cînd este hramul sfîntei noastre mănăstiri. Acolo,

părintele Florea Mureșan a avut două surori și intenționa să facă o mănăstire de măicuțe. După arestarea lui, surorile au fost alungate de acolo, obligate să renunțe la reverendă, dar după Revoluție s-a reînființat ca fiind tot mănăstire de maici. Am venit la Aiud cu maica stareță și cu maica economă care după ce s-a construit mănăstirea, în ultimii 20 de ani s-au străduit foarte mult și au reușit să construiască anexele, un altar de vară, iar acum lucrează la alte clădiri. Am venit cu drag la Aiud, mai ales să vedem osuarul și locul unde a murit părintele nostru Florea Mureșan. În 19 august 1958 împreună cu membrii Consiliului Parohial am redactat un memoriu adresat episcopului de Cluj Teofil Herineanu ca să intervină pentru părintele Florea Mureșan. Dar cum putea el să intervină pentru un arestat? Se auzise în sat vorba că părintele ar fi la Cluj, iar noi am făcut un memoriu prin care rugam să vină înapoi. Urmarea acestui memoriu a fost că în 23 septembrie 1958 eu, bunicul și crâsnicul bisericii am fost arestați. Ne-am întâlnit cu părintele Florea Mureșan în 17 aprilie 1959, când am fost condamnați. Dânsul a fost acuzat la proces că în timp ce se făcea colectivizarea, el aduna pământ pentru mănăstire. A fost acuzat că a dus oameni în trei rânduri să viziteze mănăstiri din Oltenia și din Moldova, pentru că acest lucru nu era pe placul regimului comunist. A fost acuzat de asemenea că a vorbit împotriva comunismului. Dar autoritățile nu erau în stare să repare podul din centrul satului, așa că activiștii de partid au venit și i-au cerut ajutorul părintelui. Am fost la biserică atunci când a zis: «După masă, toți meșterii să veniți cu câte un lemn să reparăm podul». Și a fost reparat. Altă dată, tot cei de la conducere l-au pus să secere holdele Colectivului, iar părintele a adunat 50 de oameni, bărbați și femei, și în două ore holda Colectivului a fost secerată. Tocmai faptul că oamenii ascultau de părintele Florea Mureșan nu era privit cu ochi buni de către activiștii de partid. Așa că s-au găsit martori mincinoși care au spus diferite minciuni despre el. Dar interesant a fost că toți cei care au fost martori mincinoși împotriva părintelui Florea Mureșan, nu au murit de moarte bună». Arhimandritul Burzo a povestit și câteva întâmplări cutremurătoare din temnițele comuniste: «Despre mine nu vreau să vorbesc mult. Am fost dus la cercetări în Baia Mare, la Satu Mare am fost condamnați. La închisoarea din Satu Mare am fost eu cu fătul din sat și ne-am nimerit în celulă cu doi unguri, de la care neavând altceva de învățat, am învățat «Tatăl nostru» pe ungurește, din care nu mai știu decât un fragment. În toamna lui 1959 nu știu ce le vine ungurilor că au început să cânte «Mamă dulce», iar un sergent tot ungur m-a acuzat că eu am cântat și mi-a dat 7 zile de izolare. Izolarea era așa: de la etajul 3 te duceau jos într-o încăpere de doi metri pe doi metri unde nu știai dacă-i zi sau noapte decât după felul în care ți se dădea pâturea. Pentru că la ora 10 seara îți dădea o pătură să o pui pe ciment, iar la 5 dimineața ți-o lua. În primele două zile, cei de la izolare nu primeau decât apă, iar a treia zi era un terci amar. Ca să știți, terciul este făină necernută cu un pic de marmeladă. Iar eu, la vârsta mea așa fi mâncat în mod normal trei sau patru porții din acelea care ni se dădeau. Dar acolo primeam două polonice. Apoi am ajuns la Gherla. Aici vreau să mă opresc la un episod. Am fost dus într-o sală mare, unde era o tinetă în colț pentru nevoile fiziologice, iar acolo erau vreo 50 de deținuți. Acolo erau preoți, profesori... o adevărată universitate. Eu citisem cartea «Contele de Monte Cristo», dar acolo am auzit-o povestită, apoi, prelegeri despre Hegel, Kant, Schopenhauer etc. Nu a ținut această «universitate» de la Gherla, că am fost împrăștiați. Era o metodă de-a lor să nu ne împrietenim prea tare. Așa că am ajuns între 22 de deținuți la etajul I. Prin vizetă, comandantul Goiciu și cu Istrate – comandantul politic l-au văzut pe un preot care se ruga. Au intrat în celulă cu un cui agățat de o ață și au strigat: «Dezbrăcarea!». Am rămas toți în «costumul lui Adam». L-au pus pe preot să ne cădească în părțile ascunse, adică, cu acel cui legat de ață să cădească la fel cum preotul cădește în biserică. Apoi, au luat un polonic și au zis: «Cuminică-i, popă!», adică să ne dea fecale din tinetă. În acel moment preotul a strigat ca din gură de șarpe: «Domnule comandant, de mine vă puteți bate joc, dar de Hristos NU!». Atunci, au luat o coadă de mătură, i-au băgat-o preotului în gură și i-au scos-o prin caefă. Așa a murit acel preot în fața noastră. Asta s-a întâmplat la Gherla. Unul dintre noi a albit complet în acele clipe. După 3 luni, în primăvara anului 1960 am fost scoși la muncă în Deltă. Acolo, din duba în care eram duși am observat cum striga un sergent la un deținut: «Când vorbești cu mine să taci!». M-am întrebat cum vine asta? Pentru că a vorbi înseamnă să spun și eu, să spui și dumneata. Dar acolo era altfel regula. Eram duși la munci agricole, dar în duminicile când nu mergeam la lucru aveam ocazia să învățăm lucruri frumoase. Aici am avut bucuria, tânăr fiind, să-l cunosc pe profesorul Muscelanu, pe prințul Ghika, pe un profesor de la care am învățat tot «Lucafărul» pe de rost, pe călugărul Dediu Sebastian de la Mănăstirea Ciolanul

Atât *Datele biografice*, cât și *Raportul de activitate* au fost întocmite personal de către Părintele Burzo Gavril în data de 15 noiembrie 1979, însă fără a cunoaște motivul propriu-zis. Cel mai probabil documentele au fost întocmite în urma unei cereri venite de la Centrul Eparhial Cluj sau de la Protopopiatul Ortodox Român Dej. Totuși, este foarte interesant cum în datele biografice părintele face referire la arestarea și condamnarea sa și, mai apoi, la faptul că a obținut din partea Statului Român reabilitarea: „La vârsta de 18 ani și 2 săptămâni am fost condamnat la 6 ani închisoare, pentru agitație, prin sentința nr. 528 din 17 aprilie 1959. Prin Decretul 310/1964 a Consiliului de Stat am fost grațiat de o parte a pedepsei, iar prin sentința nr. 3603 din anul 1975 a Tribunalului din Dej, am fost reabilitat”.

Cu siguranță că experiența încarcerării a fost una marcantă pentru totdeauna și că, trecând peste toate acestea, a căutat să se apropie cât mai mult de Dumnezeu și să devină un slujitor adevărat al Bisericii lui Hristos, cu toate că, înainte de a intra în rândurile clericilor, a suferit închisoare și chinuri pentru credința sa în Dumnezeu și pentru faptul că a vrut să-l ajute pe părintele profesor Florea Mureșanu, fost protopop al Clujului, să construiască o mănăstire de maici în localitatea Breaza din județul Maramureș⁵.

de lângă Tecuci de la care am învățat Acatistul Domnului Iisus Hristos pe de rost și Acatistul Maicii Domnului pe de rost. Ne țineam credința prin rugăciune și aveam nădejde că noi odată vom scăpa. Ne-au ținut în viață acolo în așa fel încât nu am știut nici când a fost ziua de Paști. Mergând la dig, am văzut venind pe apă coji de ouă roșii, și atunci am realizat că au fost Paștele și noi nu am știut. Din exterior nu au venit alți deținuți, ei nu ne-au spus, așa că au trecut Paștele fără să știm. Aici s-au învățat numeroase poezii de Radu Gyr dintre care mai știu una - «Ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!», din Nichifor Crainic am știut foarte multe poezii dintre care mai știu două, iar în rest fragmente. Dar să mergem mai departe. Era o baracă mare unde eram vreo 300 de «bandiți» cum ne spuneau nouă. Se făcea planton. Un inginer era de planton și trebuia să dea raportul. Așa că a spus: «Domnule comandant, în timpul serviciului meu a înviat Hristos». Ei bine, când i-a spus așa, l-au pus în lanțuri și l-au dus la izolare. Dar noi, ceilalți, am început să cântăm «Hristos a Înviat!» de răsunau baraca pentru că știam că nu au ei atâtea lanțuri pentru aproape 300 de «bandiți» cum ne spuneau nouă caralii (caralii în limba turcă înseamnă «suflet negru»). Apoi am fost duși la muncă la plivit de orez, unde lipitorile ne mușcrau de picioare. Iar dacă te îndreptai, erai lovit pe spate. «Bandiții» cine erau? Preoți, protopopi și mulți, mulți intelectuali. Într-o toamnă ne-au dus la cules de porumb. Unul dintre deținuți, mai înalt, a adunat grăunțe necoapte și le-au mâncat pentru că nu mai putea de foame. Dar acele grăunțe i s-au infectat în intestin. Întâmplarea face că în brigada respectivă erau doi medici chirurghi. Când am ajuns la colonie, omul se tăvălea de durere. Atunci, unul dintre medici a spus: «Domnule sergent, acest om are ocluzie intestinală și trebuie operat de urgență». A primit răspuns: «Te las». Medicul a întrebat: «De unde cuțit?». «De la bucătărie. Haideți după spirt și vată, atâtea am să vă dau». Medicii au cerut să fie ținut de mâini și de picioare, i-au pus o pătură în gură să muște de durere și l-au tăiat. I-au scos o bucată de intestin lungă de vreo două palme, l-au cusut la loc. Omul a stat câteva zile la infirmerie și a fost salvat. Acestea au fost!». La finalul discursului său, arhimandritul a recitat două dintre poeziile învățate în închisoare: „Cântecul potirului” de Nichifor Crainic și „Ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane” de Radu Gyr. <http://www.gazetademaramures.ro/arhimandritul-gavril-burzo-la-simpozionul-de-studii-martirologice-de-la-alba-iulia-20195> (27 aprilie 2023).

⁵ GRIGORIE BENEĂ (coord.), ANDREEA ÎNEOAN, EMANUIL ÎNEOAN, ANDREEA OPRÎȘ, ADRIAN NICOLAE PETCU, DORIN SAS, DRAGOȘ URȘU, *Preoți din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului în temnițele*

În felul acesta, cu acest om s-au împlinit cuvintele rostite de Sf. Apostol Pavel: „Nu zic că am și dobândit îndreptarea, ori că sunt desăvârșit; dar o urmăresc, ca doar o voi prinde, întrucât și eu am fost prins de Hristos Iisus. Fraților, eu încă nu socotesc să o fi cucerit, dar una fac: uitând cele ce sunt în urma mea și tinzând către cele dinainte, alerg la țintă, la răsplata chemării de sus, a lui Dumnezeu, întru Hristos Iisus. Așadar, câți suntem desăvârșiți aceasta să gândim” (Filipeni 3, 12-15).

După eliberarea din închisoare, în 8 noiembrie 1965 a fost hirotonit preot celib, în Catedrala Episcopală din Cluj, de către Episcopul Teofil Herineanu al Vadului, Feleacului și Clujului și numit, începând cu data de 1 decembrie 1965, preot paroh la Parohia Dârja din cadrul Protopopiatului Gherla⁶. În această parohie a slujit până în anul 1969. Începând cu data de 1 aprilie 1969 a fost transferat ca preot paroh la Parohia Recea Cristur din cadrul Protopopiatului Dej, unde a slujit până în anul 1987⁷. În *Raportul de activitate* din anul 1979 părintele menționează realizările din cele două parohii pe care le-a păstorit cu multă dragoste și destoinicie, evidențiind misiunea sa pe tărâm administrativ-bisericesc, social-obștesc, cultural și misionar-pastoral, îndeosebi pe linie antisectară.

Din 1 aprilie 1987, prin *Decizia Nr. 1084/2615/1987* a Arhiepiscopiei Clujului și a Departamentului Cultelor, a fost transferat preot paroh în satul său natal, Suci de Sus, Protopopiatul Lăpuș⁸. Mai apoi, în anul 1991 Părintele Burzo Gavril a intrat în monahism devenind preot duhovnic la Mănăstirea Breaza din județul Maramureș, unde slujește și astăzi.

Cele două documente despre care am vorbit mai sus contribuie în mod esențial la realizarea biografiei și a activității misionar-pastorale a acestui preot vrednic, pătimitor în închisorile comuniste și, prin urmare, le vom reproduce în cele ce urmează, urmând ca la sfârșitul studiului să atașăm și documentele în original.

comuniste, Cluj-Napoca, Editura Renașterea/Memorialul Gherla, 2017, p. 143.

⁶ ARHIVA ARHIEPISCOPIEI CLUJULUI, *Eparhia Vadului, Feleacului și Clujului – Cartea hirotonirilor și hirotesiilor*, poziția nr. 768.

⁷ VLADIMIR CINEZAN, *Comuna Recea Cristur – o așezare caldă*, Cluj-Napoca, Editura Ecou Transilvan, 2014, p. 130.

⁸ ARHIVA ARHIEPISCOPIEI CLUJULUI, *Actele Adunării Eparhiale. Darea de seamă a sectorului administrativ-bisericesc pe anul 1987. Tabel cu preoții transferați în anul 1987*, fila 15.

„BURZO GAVRIL

Preot paroh în comuna Recea Cristur – jud. CLUJ

DATE BIOGRAFICE

BURZO GAVRIL, născut la 13 noiembrie 1938 în comuna: Suciu de Sus, jud. Maramureș.

Naționalitatea: ROMÂNĂ

Studii: Seminarul Teologic din Cluj-Napoca și Institutul Teologic de Grad Universitar din Sibiu. Cursuri de îndrumare pastorală și misi-onară la București cu media 9,54 la promovare în anul 1971, iar în 1976 la Curtea de Argeș am obținut media 9,23.

Am fost hirotonit diacon în 17 august 1965, iar preot în 8 noiembrie 1965, pe seama parohiei Dârja, unde am stat până în anul 1969, 1 aprilie.

De la această dată și până în prezent funcționez ca preot paroh în comuna Recea Cristur – județul Cluj.

Nu am satisfăcut serviciul militar; posed Livret Militar nr. Hg 008573, eliberat de Comisariatul Lăpuș la 22 decembrie 1964.

Tata: Burzo Vasile, agricultor, a muncit în CAP – în prezent pensionar, nu a făcut nici un fel de politică, are o casă în comuna Suciu de Sus. Mama: Burzo Valeria, muncitoare CAP, nu a făcut politică, în prezent pensionară de boală și grav bolnavă la spital în Cluj. Împreună cu tata posedă casa din com. Suciu de Sus, jud. Maramureș. În prezent părinții stau cu mine.

Frați: - Burzo Aurica, de profesie casnică, căsătorită cu Chindriș Ioan, pază de noapte în comuna Suciu de Sus.

- Burzo Maria, asistentă medicală la Căminul de zi în Tg. Lăpuș, căsătorită cu Văscu Viorel, profesor de muzică la Liceul din Tg. Lăpuș.

- Burzo Mircea, preot în localitatea Serghiș, jud. Bihor, căsătorit cu Rus Maria, casnică.

- Burzo Ion, lăcătuș mecanic C. F. R., căsătorit cu Marchiș Emilia, muncitoare la I. P. L. Dej.

Locuiesc în Dej, bloc C2, ap. 17. Nu sunt căsătorit. Nu am rude nici în străinătate.

La vârsta de 18 ani și 2 săptămâni am fost condamnat la 6 ani închisoare, pentru agitație, prin sentința nr. 528 din 17 aprilie 1959. Prin Decretul 310/1964 a Consiliului de Stat am fost grațiat de o parte a pedepsei, iar prin sentința nr. 3603 din anul 1975 a Tribunalului din Dej, am fost reabilitat.

Recea Cristur, la 15 noiembrie 1979

Burzo Gavril⁹.

⁹ ARHIVA ARHIEPISCOPIEI VADULUI, FELEACULUI ȘI CLUJULUI, Dosarul Părintelui Gavril Burzo. Date biografice (15 noiembrie 1979), 1 filă.

RAPORT DE ACTIVITATE

Subsemnatul, preot Burzo Gavril, din parohia Recea Cristur, protopopiatul Dej, Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, am fost hirotonit preot de către Înalt Prea Sfinția Sa Teofil Herineanu, Arhiepiscopul Clujului, în anul 1965, 8 noiembrie, iar la 1 decembrie același an am fost numit preot în localitatea Dârja, protopopiatul Gherla. Starea în care am găsit parohia era deplorabilă; biserica trebuia imediat reparată, la fel și casa parohială. După ce am introdus lumina electrică în biserică și casa parohială, s-a dat jos tencuiala care mai rămăsese pe pereții deja stricați și atât în interior cât și în exterior s-a făcut o reparație capitală. Cu această ocazie s-au înlocuit icoanele vechi și afumate din hârtie (litografiate), care nu aparțineau cultului ortodox, cu altele noi executate de către pictorul bisericesc Victor Constantinescu din Cluj-Napoca. Așa s-a ajuns la un iconostas frumos. S-au înlocuit toate obiectele de cult care nu aparțineau ritualului ortodox. S-au cumpărat cărți noi de cult. Pentru antrenarea credincioșilor la donații, pentru toate aceste lucrări m-am așezat în fruntea listei de donatori și am fost ascultat și înțeles. În timpul cât am stat la Dârja am intervenit la organele locale pentru a se mări suprafața de lângă biserică, așa încât să se poată înconjura biserica de către mai mulți credincioși, având în vedere resfințirea ei. S-a primit în felul acesta 0,20 Ha teren în jurul bisericii. De asemenea, s-a cerut și s-a primit de la C. A. P. Dârja un teren în vecinătatea cimitirului vechi, care a devenit „cimitirul cel nou” și după ce s-a ridicat o troiță, care a fost sfințită în mod solemn, la fel ca și terenul devenit cimitir, înhumarea s-a făcut acolo.

Pe linie bisericească, în toate duminicile și sărbătorile am slujit Sfânta Liturghie cu toată evlavia și am predicat documentat din Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție. Am oficiat Vecernia după care urma predica catehetică, iar în posturi făceam seara Paraclisul. Am înființat cor la biserică, lucru ce a impresionat foarte mult pe credincioși. Am răspuns chemării credincioșilor ori de câte ori am fost solicitat. Am făcut vizite la bolnavi acasă și am îndemnat pe credincioși să se ajute între ei în caz de pagubă sau incendii etc.

Pe linie social-obștească am răspuns chemării organelor locale ale puterii de Stat ori de câte ori am fost solicitat, sprijinind tot felul de campanii și îndemnând pe credincioși să fie buni creștini, dar și buni cetățeni și patrioți.

În anul 1966 spre sfârșit și 1967 am supliniit parohia vacantă Pâglișa, unde mergeam și peste săptămână. Am răspuns ordinelor organelor superioare bisericești, în cadrul protopopiatului susținând diferite conferințe.

După toate aceste activități, am invitat pe Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop TEOFIL HERINEANU al Clujului să resfințească biserica și casa parohială. Astfel, în 8 septembrie 1968, însoțit de către

P. C. Prot. Florian Geomolean, vicar eparhial, și de Arhid. Ioan Zăgorean și Diac. P. Toaxen, Î. P. S. Sa a binevoit să se deplaseze la Dârja, pentru resfințirea bisericii și a casei parohiale. A fost o adevărată sărbătoare pentru satul Dârja.

Începând din 6 decembrie 1968 am administrat parohia vacantă Recea Cristur, iar în 1 aprilie 1969 am fost transferat la această parohie unde sunt și acum. Aici am depus următoarea activitate:

1. Pe linie bisericească, am slujit în toate duminicile și sărbătorile și am predicat. Am făcut Vecernia, iar în continuarea ei țineam predica catehetică, la care veneau credincioși de toate vârstele. Cu ocazia slujirii Sfintelor Taine: Botez, Cununie etc. țineam obișnuita paraneză. La înmormântări predicam bine documentat din Sfânta Scriptură, apărând adevărurile de credință ortodoxe în fața prozelitismului sectar. În posturi făceam Paraclisul, seara. Am răspuns chemării credincioșilor ori de câte ori au făcut-o. Am făcut vizite la bolnavi, fie acasă, fie la spitalul din localitate. Am răspuns chemării organelor superioare bisericești, susținând în cadrul protopopiatului diferite conferințe de orientare și administrative. În activitatea misionară a protopopiatului Dej am fost numit preot misionar. Am scris din când în când la revista Mitropolia Ardelului diferite comunicări, note, informații etc. Timp de aproape 3 ani am supliniț parohia vacantă Osoi cu filia Jurca, unde mă duceam după vecernia din Recea Cristur cu cursa și făceam altă vecernie în Osoi sau Jurca, unde era rândul, și predicam. De multe ori când era timpul frumos făceam trei vecernii într-o zi; după ce terminam în Recea plecam cu cursa în Jurca la vecernie și de acolo la Osoi, cu bicicleta, unde făceam altă vecernie și țineam predica zilei. Eram înconjurat la aceasta și de prezența mare a credincioșilor la slujbă. În Recea am îmbogățit repertoriul corului, iar în Osoi și Jurca am înființat coruri mixte, care au influențat în bine viața religioasă a credincioșilor respectivi.

2. Pe linie administrativă, menționez că am îngrădit cimitirul parohial cu stâlpi de ciment și plasă de sârmă împletită, lucrare ce a costat în jur de 25 de mii de lei, cimitirul fiind mare. Am tencuit casa parohială în exterior, lucrare ce a costat în jur de 15 mii lei. S-a făcut un trotuar pe lângă biserică. S-au confecționat porți noi la cimitir și casa parohială. S-au cumpărat veșminte noi și toate cărțile de cult. S-a cerut și s-a primit de la organele locale ale puterii de Stat un teren care a fost a parohiei, dar era folosit de mulți ani de C. A. P. Recea Cristur și se folosește ca „cimitirul cel nou” care, de asemenea, s-a îngrădit cu stâlpi de ciment și sârmă de plasă. S-au plantat pomi în livadă și în cimitir. S-a sădit vie și coacăze. În prezent ne străduim să strângem bani pentru pictarea bisericii. Devizul este și întocmit.

3. Pe linie antisectară: Nu mă mulțumesc numai cu o explicare a Evangheliei, ci vorbesc documentat, pe baze scripturistice, apărând

adevărurile de credință ortodoxe, mai ales cu ocazia înmormântărilor. Comportându-mă în mod ireproșabil, am avut și câteva reveniri la ortodoxie. O familie de penticostali, plus alte cinci persoane, cu ocazia căsătoriei, au cerut trecerea la ortodoxie și au fost botezați.

4. Pe line social-obștească: Am fost alături de marile idealuri ale poporului nostru, răspunzând chemării organelor locale ale puterii de Stat ori de câte ori au făcut-o. Am sprijinit campania de însămânțări, de recoltare, alegeri etc. Am fost consultat de către organele de conducere ale comunei în rezolvarea diferitelor probleme ce se puneau pe plan local, unde mi-am adus partea mea de contribuție. Am iubit și voi iubi cu tot sufletul și puterea mea Biserica și Patria. Voi face acest lucru și de acum înainte, străduindu-mă ca să fie actuale pentru mine cuvintele Mântuitorului nostru Iisus Hristos: «Așadar, dați cele ce sunt ale cezarului, cezarului, și cele ce sunt ale lui Dumnezeu, lui Dumnezeu» (Luca 20, 25).

În 24 septembrie 1978, din încredințarea Înalț Prea Sfințitului Teofil Herineanu, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului, Prea Sfințitul Episcop-vicar Iustinian Maramureșanul a slujit Sfânta Liturghie în parohia Recea Cristur, în scop misionar, acordându-mi prin înalta bunăvoință a Înalț Prea Sfinției Sale «dreptul de a purta brâu roșu», drept care mă obligă de a munci și mai mult în ogorul Bisericii și al Patriei. Mă voi strădui ca să fie actuale pentru mine cuvintele Mântuitorului nostru Iisus Hristos rostite în vestita predică de pe munte: «Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri» (Matei 5, 16).

Recea Cristur, la 15 noiembrie 1979

Preot paroh,
BURZO GAVRIL¹⁰

¹⁰ ARHIVA ARHIEPISCOPIEI VADULUI, FELEACULUI ȘI CLUJULUI, Dosarul Părintelui Gavril Burzo. Raport de activitate din 15 noiembrie 1979, 3 file.

BURZO GAVRIL

preot - paroh în Comuna Recea Cristur - jud. C L U J

D A T E B I O G R A F I C E

BURZO GAVRIL , născut la 13 noiembrie 1938 în Comuna :
Suciul de Sus , jud. MARAMUREȘ

Naționalitatea : R O M Â N A

STUDII: Seminarul Teologic din Cluj-Napoca și Institutul
Teologic de grad Universitar din Sibiu . Cursuri de îndru-
mare pastorală și misionară la București cu media 9, 54

la promovare în anul 1971 , iar în 1976 la Curtea de Ar-
geș am obținut media 9,23 .

Am fost hirotonit diacon în 17 august 1965 , iar preot în
8 noiembrie 1965 pe seama parohiei Dârja unde am stat pî-
nă în anul 1969 1 aprilie.

De la această dată și pînă în prezent funcționez ca preot-
paroh în Comuna : Recea Cristur - Județul C L U J

Nu am satisfăcut serviciul militar; posed Libret Militar
Nr. Hg 008573 eliberat de Comisariatul Lăpuș la 22
decembrie 1964.

Tata : Burzo Vasile , agricultor , a muncit în C A P -
în prezent pensionar, nu a făcut nici un fel de politică ,
are o casă în Comuna Suciul de Sus.

Mama : Burzo Valeria , muncitoare C.A.P. nu a făcut poli-
tică, în prezent pensionară de boală și grav bolnavă la spi-
tal în Cluj. Împreună cu tată posedă casa din Com: Suciul
de Sus , jud. Maramureș. În prezent părinții stau cu mine .

FRATI: - Burzo Aurica de profesie casnică căsătorită cu
Chindris Ioan , pază de noapte în Comuna Suciul
de Sus.

- Burzo Maria , asistentă medicală la Căminul de zi
în Tg. Lăpuș , căsătorită cu Vasile Vinorel , pro-
fesor de muzică la Liceul din Tg. Lăpuș .

- Burzo Mircea , preot în localitatea Serghis-Jud.
Bihor, căsătorit cu Rus Maria casnică .

- Burzo Ion , lăcătuș mecanic C.F.R. căsătorit cu
Marchis Emilia , muncitoare la I.P.L.Dej . Locu-
iesc în Dej, bloc C 2 ap 17.

Nu sînt căsătorit. Nu am rude nîi în străinătate.

La vîrsta de 18 ani și 2 săptămîni am fost condamnat la 6
ani închisoare pentru agitație prin sentința nr. 528 din 17
aprilie 1959. Prin Decretul 310/1964 a Consiliului de Stat
am fost grațiat de o parte a pedepsei, iar prin sentința
nr. 3603 din anul 1975 a Tribunalului din Dej am fost
r e a b i l i t a t .

Recea Cristur la 15 noiembrie 1979

BURZO GAVRIL

R A P O R T D E A C T I V I T A T E

Subsemnatul preot Burzo Gavril din parohia Recea Cristur, protopopiatul Dej, Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, am fost hirotonit preot de către Înalt Prea Sfinția Sa Teofil Herineanu, Arhiepiscopul Clujului în anul 1965, 8 noiembrie, iar la 1 decembrie același an am fost numit preot în localitatea Dîrja-protopopiatul Gherla. Starea în care am găsit parohia era deplorabilă; biserica trebuia imediat reparată, la fel și casa parohială. După ce am introdus lumina electrică în biserică și casa parohială, s-a dat jos tencuiala care mai rămăsese pe pereții deja stricați și atât în interior cât și în exterior s-a făcut o reparație capitală. Cu această ocazie s-au înlocuit icoanele vechi și afumate din hîrtie (litografiate), care nu aparțineau cultului ortodox, cu altele noi executate de către pictorul bisericesc Victor Constantinescu din Cluj-Napoca. Așa s-a ajuns la un iconostas frumos. S-au înlocuit toate obiectele de cult care nu aparțineau ritualului ortodox. S-au cumpărat cărți noi de cult. Pentru antrenarea credincioșilor la donații, pentru toate aceste lucrări m-am aplecat în fruntea listei de donatori și am fost ascultat și înțeles. În timpul cînt am stat la Dîrja am intervenit la organele locale pentru a se mări suprafața de lângă biserică, așa în cînt să se poată înconjura biserica de către mai mulți credincioși, avînd în vedere resfințirea ei. S-a primit în felul acesta o,20 Ha teren în jurul bisericii. De asemenea s-a cerut și s-a primit de la C.A.P. Dîrja un teren în vecinătatea cimitirului vechi, care a devenit „cimitirul cel nou” și după ce s-a ridicat o troiță, care a fost sfințită în mod solemn, la fel ca și terenul devenit cimitir, înhumarea s-a făcut acolo.

Pe linie bisericească - în toate duminicile și sărbătorile am slujit Sfînta Liturghie cu toată evlavie și am predicat documentat din Sfînta Scriptură și Sfînta Tradiție. Am oficiat Vecernia după care urma predica catehetică iar în posturi făceam seara Paraclisul. Am înființat cor la biserică, lucru ce a impresionat foarte mult pe credincioși. Am răspuns chemării credincioșilor ori de cîte ori am fost solicitat. Am făcut vizite la bolnavi acasă și am îndemnat pe credincioși să se ajute între ei în caz de pagubă sau incendii etc.

-Pe linie social-obștească am răspuns chemării organelor locale ale puterii de Stat ori de cîte ori am fost solicitat, sprijinind tot felul de campanie și îndemnînd pe credincioși să fie buni creștini dar și buni cetățeni și patrioți.

- În anul 1966 spre sfîrșit și 1967 am suplinat parohia vacantă Fîgîș, unde mergeam și peste săptămîni. Am răspuns ordinelor organelor superioare bisericești, în cadrul protopopiatului susținînd diferite conferințe.

După toate aceste activități, am invitat pe Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop TEOFIL HERINEANU al Clujului, să resfințească biserica și

2

casa parohială . Astfel în 8 septembrie 1968 , însoțit de către P.C. prot- Florian Geomolean , vicar parohial și de Arhidiacon Ioan Ză - grean și diacon P. Toaken , I.P.S.Sa a binevoit să se deplaseze la Dîrja pentru resfințirea bisericii și a casei parohiale. A fost o ade - vărată sărbătoare pentru satul Dîrja.

Începînd din 6 decembrie 1968 am administrat parohia vacantă Re - cea Cristur , iar în 1 aprilie 1969 am fost transferat la această pa - rohie unde sînt și acum. Aici am depus următoarea activitate :

1- Pe linie bisericească ; am slujit în toate duminicile și sărbăto - rile și am predicat . Am făcut Vecernia , iar în continuarea ei țî - neam predica catehetică , la care veneau credincioși de toate vîrste - le. Cu ocazia slujirii Sfințelor Taine , Botez , Cununie , etc. țî - neam obșnuită pareneză . La înmormîntări predicam bine documentat din Sfînta Scriptură , apărînd adevărurile de credință ortodoxe în fața prezelitismului sectar. În posturi făceam paraclisul senza. Am răspuns chemării credincioșilor ori de cîte ori au făcut-o . Am făcut vizite la bolnavi fie acasă , fie la spitalul din localitate . Am răspuns chemării organelor superioare bisericești , susținînd în cadrul protopopiatului diferite conferințe de orientare și administra - tive . În activitatea misionară a protopopiatului Dej am fost numit preot misionar . Am scris din cînd în cînd la revista Mitropolia Ar - dealului diferite comunicări , notă , informații etc. Timp de aproa - pe 3 ani am suplinat parohia vacantă Osoi cu filia Jurca , unde mă duceam după vecernia din Recea Cristur cu cursa și făceam altă ve - cernie în Osoi sau Jurca unde era rîndul și predicam. De multe ori cînd era timpul frumos făceam trei vecernii într-o zi; după ce termi - nam în Recea plecam cu cursa în Jurca la vecernie și de acolo la Osoi cu bicicleta , unde făceam altă vecernie și țineam predica zilei. Eram încurajat la aceasta și de prezența mare a credincioșilor la slu - jă . În Recea am îmbogățit repertoriul corului , iar în Osoi și Jurca am înființat coruri mixte , care au influențat în bine viața religioa - să a credincioșilor respectivi.

2- Pe linie administrativă ; mentionez că am îngrădit cimitirul pa - rohial cu stâlpi de ciment și plasă de sîrmă împletită , lucrare ce a costat în jur de 25 de mii de lei , cimitirul fiind mare . Am tencuit casa parohială în exterior , lucrare ce a costat în jur de 15 mii lei. S-a făcut un trotuar pe lîngă biserică . S-au confec - ționat porți noi la cimitir și casa parohială . S-au cumpărat veghin - te noi și toate cărțile noi de cult . S-a cerut și s-a primit de la organele locale ale puterii de Stat un teren care a fost a parohiei , dar era folosit de mulți ani de C.A.P. Recea Cristur și se folosește ca „ cimitirul cel nou ” care de asemenea s-a îngrădit cu stâlpi de ciment și sîrmă de plasă . S-au plantat pomi în livadă și în cimitir. S-a sădit vie și coacăze. În prezent ne străduim să strîngem bani pentru pictarea bisericii. Devizul este și întocmit.

3- Pe linie antisectară : Nu mă mulțumesc numai cu o explicare a Evangheliei ci vorbesc documentat pe baze scripturistice , apărînd ade - vărurile de credință ortodoxe , mai ales cu ocazia înmormîntărilor. Comportîndu-mă în mod ireproșabil , am avut și cîteva reveniri la orto - doxie. O familie de penticostali plus alte cinci persoane cu ocazia

3

„istoriei , au cerut trecerea la ortodoxie și au fost botezați.

4- Pe linie social - obștească: am fost alături de marile idealuri ale poporului nostru, răspunzând chemării organelor locale ale puteri de STAT ori de câte ori au făcut-o . Am sprijinit campania de însemnări, de recoltare , alegeri etc. Am fost consultat de către organele de conducere ale Comunei , în rezolvarea diferitelor probleme ce se puneau pe plan local , unde mi-am adus partea mea de contribuție. Am iubit și voi iubi cu tot sufletul și puterea mea Biserica și Patria. Voi face acest lucru și de acum înainte , străduindu-mă ca să fie actuale pentru mine cuvintele Mântuitorului nostru Iisus Hristos ,, și ,, dați cele ce sînt ale Cezarului, Cezarului și cele ce sînt ale lui Dumnezeu , lui Dumnezeu” (Luca 20,25).

În 24 septembrie 1978 , din încredințarea Înalt Prea Sfințitului Teofil Herineanu , Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului, Prea Sfințitul Episcop - Vicar Iustinian Maramureșeanul , a sînjit în Sfinta Liturghie în parohia Recea Cristur , în scop misionar, acordîndu-mi prin Înalta bunăvoință a Înalt Prea Sfinției Sale ,, dreptul de a purta Brău roșu” , drept care mă obligă de a munci și mai mult în ogorul Bisericii și al Patriei. Mă voi strădui ca să fie actuale pentru mine cuvintele Mântuitorului nostru Iisus Hristos rostite în vestita predică de pe munte ,, Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor , încît să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri.” (Matei 5, 16).

Recea Cristur la 15 noiembrie 1979

Pretot -Paroh.

PRIMO G. VRIIL

Prim